

Umumî haritacılık :

Resmî Türk Hartacılığında tarihsel bir günün kutlulanması

Yazan: Tuğgeneral
Abdurrahman

Yurdumuzda resmî ilk hartacılık; 1909 yılı martında kurulmuş ve o yılın 30 mayısında da işlere başlanılmış idi. Şu halde ; içinde yaşadığımız 1935 yılı 30 mayısın perşenbesi, yirmi beş senelik bir devre dönümü itibarile Hartacılık tarihçesinde anılması ve yüceltilmesi gerek bir gün olmuşdu.

Genel Direktörümüz General Sedat; bu noktaya işaret buyurarak icabı hâle tevessül edilmesi lüzumunu ileri sürdü. Bunun üzerine; teşkil edilen hususî bir komisiyonun çalışması müessisemizde büyük bir faaliyet başladı ve her şube, yirmi beş sene zarfında yapmış olduğu eserleri toplamağa, tasnif etmeğe ve çağırılacak misafirlere izahat verici cetvel-ler ve grafikler ihzarına koyuldu.

Ayrıca; dairemizin büyük bir salonuna, Türk zekâ ve azminin canlı bir hücceti olmak üzere 8,20 metre uzunluğunda ve 3,60 metre genişliğinde bir sahayı kaplayan 128 paftadan mürekkep, Türkiye cumuriyetinin 1: 200,000 lik yekpare bir hartası asılmış idi. Şimdiye kadar hiç bir yerde ve hiç bir salonda görülmemiş olan bu derecede büyük bir harta hakkında tarafımızdan tek bir kelime söylenmeyecektir. Yalnız ilâve ederizki; bütün zevat, bu büyük eserin önünde saatlerce klmışlar ve takdirat için kelime bulamadıklarını itiraf etmişlerdir.

Mevzu' bahs harta üzerinde; bilumum demir yollarımız sureti mahsusada kalın siyah çizgilerle gösterildiği gibi 17 yıl devam etmiş olan alımı ve tersimi işlerinde değerli hizmetleri görülen subayların, bir hatırai kadrişinasî olmak üzere isimleri, bu büyük haritanın kenarına yazılmış idi.

Yine aynı salonun bir köşesine mevzu, Binbaşı Mahmut ve rüfekası tarafından yapılan hakikî kürreviliği muhafaza edilen 1: 800,000 ölçülü Anadolu ve Rumeli kabartma hartası da enzarı dikkat ve takdiri celbedecek derecede güzel idi. Genç hartacı Muhsinin, vücuda getirdiği Çanakkale boğazına müteallik 1: 50,000 lik kabartması, umumî harbin bazı kanlı safhalarını göstermek itibarile ayrıca bir mevki'i mahsus işgal ediyordu. Bu hartacının 1: 25,000 lik İstanbul kabartmasıda taktir edilecek derecede nefis idi.

Bunlardan başka; Erzurum, İzmir, Kırklareli, İstanbul, Edirne, Gelibolu, Kocaeli ve civarının 1: 25,000 lik müteaddit paftaları ile teşhir salonu zevki selimi okşayacak tarzda bezenmiş idi.

Bu salonun yanbaşındaki odada, Mahfazalarından çıkarılmış olduğu halde eski ve yeni nirengi aletleri, Hey'et rasadatına mahsus âlâtı nazike, kronometreler, invar cihazları ve büyük bir hey'et dürbini ile Nirengi şubesinin son senelerdeki ameli ve ilmi mesaisinin hücceti olan şayanı dikkat bazı şebekeî müsellesatiye kanavaları enzarı ibrete vazedilmişlerdi.

O gün; saat on beşe doğru davetliler gelmeğe başladılar. Genel Kurmay Başkanı Fevzi Çakmak namına, ikinci başkan Kor General Asım, Divanı Temyiz askeri başkanı General Nihat ve üyelerinden General Muhittin, Askeri Fabrikalar Direktörü General Eyüp ve muavini General Şevki,

Harp tarihi encümeni başkanı General Vehbi, Topcu müfettişi General Kemâl, Ordu dairesi reisi General Avni, Fen ve sanat umum müdürü General Kara Emin, Hava müsteşarı General Cemal, Zat işleri dairesi reisi General Lütfi, üstadı muhterem saylav General Naci ile İmar Genel Direktörü Semih ve bir çok kurmay subaylar gazete muhabirleri ve sair davetliler, ziyaretçiler meyânında bulunuyorlar idi.

Misafirlerimiz; dairenin ön kapusunda bulundurulmuş teşrifatçı subaylar tarafından karşılanarak Genel Direktörlük odasına getiriliyor ve burada General Sedat tarafından kabul olunuyorlardı.

Müşarileyhin; zemin ve zamana munasip irat eylediği bir söylevden sonra salonların gezilmesine başlanılmış ve her bir harita ve eser hakkında tafsîlâtı lâzime verilmiştir. Nirenge alât ve edevetü dahi görüldükten sonra, ziyaretçiler Fotoğrafmetri şubesine götürülmüşlerdir. Burada dahi karadan ve havadan fotoğrafların nasıl alındığı ve kıymetlendirme makinelerinde ne yolda harta haline getirildikleri ve yeni bir ihtira olan (Aeromultipleks) cihazı gösterilmiştir.

Bundan sonra ziyaretçilere; "Şeref meydanı,, adı verilen dairenin arka bahçesinde ufak bir istirahat verilmiştir. şeklini irae eden bu dahilî bahçenin üç cebhesinden birine Türk haritacılığına 25 yıl emek veren subayların, diğer cebhesine; vazife başında ölenlerin, ön cebheyede; şimdiye kadar harta genel direktörlüğünde bulunmuş olan General Şevki, General Kâzım, General Hakkı Murat ve General Sedadın bronz levhalar üzerine oyulmuş isimleri ve resimleri konmuş idi.

Buradaki gezintiler esnasında, ilk müessislerden berhayat kalup elyevm yine bu şerefli müessisede hizmet gören:

1 — Harta yar Genel Direktörü	General Abdurrahman
2 — Topoğrafya Şubesi „	Albay Feridun
3 — Fotoğrametri „ „	Yarbay Halit
4 — Topoğraf posta komutanlarından „	Zekâi
5 — İkinci sınıf muamele memuru	İbrahim

in merasime ait bir hatıra olmak üzere fotoğrafları çekilmiş ve bu esnada davetliler tarafından tebrik edilmişlerdir. Mecmuamız; bu değerli ve emektar arkadaşların fotoğraflarını aşağıya derc ile vicdanî bir zevk duyar.

Misafirlere bundan sonra, bilfiil arazi üzerindeki topoğrafya mesaisinin 1935 yılı ilkbaharına ait safhası gösterilerek büfeye davet olunmuşlardır.

İstirahati müteakip fotoğrafhane, matbaa dahi gezilerek merasime nihayetverilmiştir. Bu makalemize hatime çekerken pek çok müşkilâtla çarpışa çarpışa Türk hartacılığının kurumunu temin eden ve bunca mütebassis subay yetiştiren ilk genel direktör merhum General Şevkinin, ve bu uğurda terki hayat eden subay arkadaşların ruhlarına fatihalar ithaf eder ve dairemiz mensublarınada bedenî, fikrî sıhhatlar; ilmî, fennî muvaffakiyetler dilerim.
